Svenska kyrkan

YTTRANDE

Dnr: KS 2017-1110

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över promemorian Konsultation i frågor som rör det samiska folket (Ds 2017:43) (Ku2017/01905/DISK)

Svenska kyrkan har tagit del av promemorian, och vill framföra följande synpunkter på förslaget. Svenska kyrkan har granskat förslaget utifrån ett barnrättsperspektiv, vår grundläggande människosyn, rätten till ett liv i värdighet samt Sveriges internationella åtaganden att respektera och garantera mänskliga friheter och rättigheter.

SVENSKA KYRKANS YTTRANDE

Svenska kyrkan välkomnar insatser för att stärka samernas självbestämmande och inflytande i frågor som berör samerna, men avstyrker förslaget så som det utformats i promemorian. Förslaget är otillräckligt för att säkerställa urfolksinflytande och nackdelarna med förslaget överväger fördelarna.

BEDÖMNING

Svenska kyrkan anser att regeringen behöver vidta aktiva åtgärder för att säkerställa samernas rätt till självbestämmande. Svenska kyrkan har följande principiella invändningar mot förslaget.

1. Införande av rättighetslagstiftning som ska säkerställa enskildas mänskliga rättigheter ställer höga krav på tydlighet och rättssäkerhet. Det får inte råda någon oklarhet om vilka konventionsåtaganden som ligger till grund för de rättigheter som införs. Det nu lämnade förslaget uppfyller, enligt Svenska kyrkans bedömning, inte de krav som behöver ställas vid införande av nya lagstadgade urfolksrättigheter.

2. I promemorian anges att syftet med den föreslagna konsultationsordningen är att stärka samernas urfolksrättigheter och säkerställa effektivt deltagande i beslutsprocesser. Den rättsliga grunden som refereras till i promemorian väcker dock en rad frågor. De angivna rättsligt bindande konventionsåtagandena avser skydd för minoriteter och inte urfolk. De enda undantagen är hänvisningar till urfolks traditionella kunskap som ska beaktas i frågor som rör klimat och biologisk mångfald. Med motsvarande argumentation skulle man lika gärna kunna argumentera för införande av konsultationsordning för samtliga nationella minoriteter, särskilt om syftet är att säkerställa effektivt deltagande. Den internationella kritiken, skyddet mot diskriminering och kravet på effektivt deltagande gäller samtliga nationella minoriteter och inte endast urfolket samerna. Att använda minoritetsskydd för att motivera urfolksrättsligt skydd innebär, dels en urvattning av urfolksrättens principer, dels en restriktiv tolkning av minoritetsskyddet i förhållande till övriga nationella minoriteter vilka också omfattas av bestämmelserna. Eftersom samerna erkänts som urfolk i Sverige måste den rättsliga grunden, enligt Svenska kyrkans uppfattning, bygga på bindande internationell urfolksrätt. Det är anmärkningsvärt att promemorian i sin motivering hänvisar till förslaget om nordisk samekonvention, eftersom nordisk samekonvention saknar rättsligt bindande verkan. Den har inte ännu godtagits av Sametinget och har inte remitterats i sedvanlig ordning. Även Norge och Finland

KYRKOKANSLIET
POSTADRESS: 751 70 Uppsala

behöver ratificera förslaget innan det kan träda ikraft. Att i detta skede föreslå ny rättighetslagstiftning baserat på skrivningar i nordisk samekonvention är direkt olämpligt.

3. Urfolksdeklarationens skrivningar är mer långtgående än det som nu föreslås. Enligt artikel 19 ska samråd med urfolk ske ”för att få deras fria och informerande förhandsmedgivande” innan antagande och verkställande av lagstiftningsåtgärder och administrativa åtgärder. Någon motsvarande rättighet nås inte med föreslagen skrivning i 6 § lag om konsultation i frågor som rör det samiska folket. Förslaget innebär således en urvattning av urfolksdeklarationens krav på medgivande.

4. Det är oklart vad som gäller om den föreslagna konsultationsordningen inte efterlevs. Några sanktioner föreslås inte och inte heller någon klagorätt. En skyldighet att samråda med samiska företrädare gäller redan idag enligt andra lagar. Erfarenheterna visar dock att det finns stora tillämpningsproblem på lokal nivå rörande bestämmelsen i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. En skärpning av den bestämmelsen har därför föreslagits i SOU 2017:60. Den nu föreslagna konsultationen omfattar också en bredare krets än till exempel sakägare enligt plan- och bygglagen. Det går inte att fullt ut utläsa vad skillnaden mellan samråd enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk och det nu föreslagna faktiskt skulle bli. Det finns stor risk för att tillämpningen av två parallella system på lokal nivå blir ännu mer komplex och svår att genomföra.

5. Svenska kyrkan anser att barns rätt till inflytande behöver tydliggöras ytterligare i förslaget. I 5 § lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk har ett tillägg nyligen föreslagits – att förvaltningsmyndigheter vid samråd särskilt ska beakta förutsättningarna för barn och unga som tillhör de nationella minoriteterna (se SOU 2017:60). Om regeringen går vidare med en konsultationsordning för samerna, bör i så fall en liknande skrivning läggas till i 5 § lagen om konsultation.

Om regeringen avser att på allvar stärka urfolksrätten och samers självbestämmande, finns det inga genvägar att gå. Svenska kyrkan uppmanar åter igen regeringen att vidta åtgärder för att få till stånd en ratificering av ILO-konvention nr. 169 så att det folkrättsliga urfolksskyddet faktiskt stärks.

Uppsala den 30 okt 2017

På kyrkostyrelsens vägnar

+ Antje Jackelén

Antje Jackelén
Ärkebiskop, ordförande

Lisa-Gun Bernerstedt
Avdelningschef